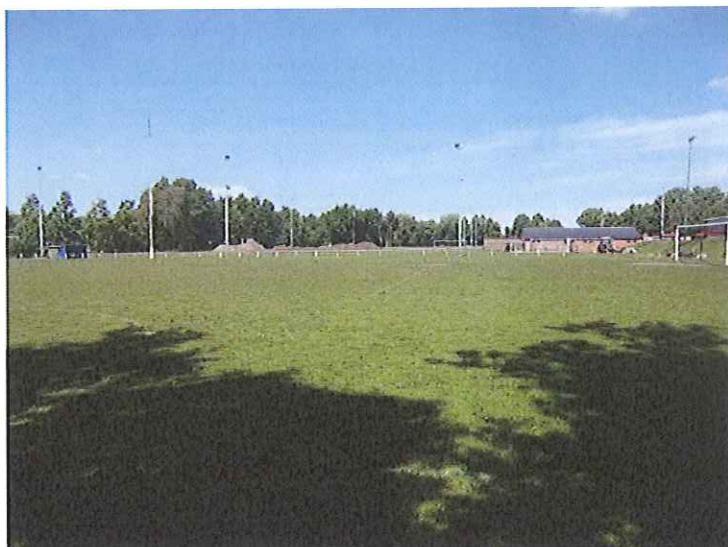

Vleermuisonderzoek

Brede School te Oud Gastel

projectnr. 267578
revisie 0.0
2 oktober 2014

Opdrachtgever

Gemeente Halderberge
Postbus 5
4730 AA Oudenbosch

datum vrijgave	beschrijving revisie 0.0	goedkeuring	vrijgave
3 oktober 2014	Rapport	W.J. Straatsma b.a.	M. Fransen

Colofon

Projectgroep bestaande uit:

drs. L.C. (Linda) Smitskamp
ir. W.J. (Wineke) Straatsma
J.J. de Graaf

Tekstbijdragen:

drs. L.C. (Linda) Smitskamp
ir. W.J. (Wineke) Straatsma

Datum van uitgave:

2 oktober 2014

Contactadres:

Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Copyright © 2014

Ingenieursbureau Antea Group

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

blz.

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding.....	5
1.2	Huidige situatie.....	5
1.3	Voorgestane ontwikkeling	6
2	Methode.....	7
2.1	Vleermuisonderzoek	7
3	Resultaten	9
3.1	Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen	9
4	Conclusies en aanbevelingen.....	11
4.1	Conclusies onderzoek.....	11
4.1.1	<i>Vleermuizen</i>.....	11
4.2	Toetsing Flora- en faunawet.....	11
4.3	Aanbevelingen en aandachtspunten	12
5	Bronnen.....	13

Bijlage I

Bijlage II

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In ruimtelijke plannen is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten. Met andere woorden, in het ruimtelijke ordeningstraject dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. In dit kader is een natuurtoets flora en fauna uitgevoerd op de locatie van de sportvelden in het noordwesten van de kern Oud Gastel (Antea Group, 2014) waar op de locatie een brede school gerealiseerd wordt. Uit de natuurtoets bleek dat vleermuizen mogelijk voor komen in het plangebied. Indien dat het geval is dan heeft de ruimtelijke ingreep mogelijk consequenties voor deze soorten. Daarom is geadviseerd een nader onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van vleermuizen in het plangebied. In voorliggende rapportage zijn de resultaten van het nader onderzoek beschreven.

1.2 Huidige situatie

Het plangebied in het noordwesten van Oud Gastel heeft betrekking op de huidige locatie van het sportcomplex van SC Gastel inclusief de tussengelegen Hellestraat. Dit gebied grenst aan de oostzijde aan de Schoolstraat en aan de zuidzijde aan het busstation. De sportvelden die naast SC Gastel ook door de Gastelse Wipclub deels gebruikt worden, zijn reeds gerenoveerd. Op het hierdoor vrijkomend voetbalveld wordt de nieuwe brede school voor Oud Gastel gerealiseerd. Naast de sportvelden zijn gebouwen aanwezig en een tribune. Aan de zuidkant ligt een groenstrook. De groenstrook welke in Figuur 1.1 centraal is weergegeven, is reeds verwijderd. In Figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1. Begrenzing plangebied (google.maps.nl).

1.3 Voorgestane ontwikkeling

Aangezien de sportvelden reeds zijn gerenoveerd, wordt enkel de school gerealiseerd, een houtsingel gekapt (in het zuiden van het gebied), een ontsluiting en een groenstrook aangelegd; in Figuur 1.2 is dit weergegeven.

Om dit te kunnen realiseren vervalt één sportveld. Daarnaast worden de tribune en de gebouwen in het gebied geamoveerd. Ten slotte wordt de groenstrook aan de zuidoostzijde voor een deel gekapt. Het gaat hierbij om het deel dat tussen de Schoolstraat en het toekomstige gebouw ligt.

Figuur 1.2. In de toekomstige situatie wordt een gebouw (de brede school) en een parkeerterrein/schoolplein (nr. 1), een toegangsweg (nr. 2) en een nieuwe groenstrook (nr. 3) gerealiseerd.

2 Methode

2.1 Vleermuisonderzoek

Tijdens het onderzoek is gewerkt volgens de meest recente richtlijnen voor het inventariseren van vleermuizen, die zijn opgesteld door het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus; 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' maart 2013.

Tijdens het onderzoek is (gericht) gezocht naar jagende, trekkende en zwermende vleermuizen. Daarnaast is ook gezocht naar paarterritoria en verblijfplaatsen. Vleermuizen gebruiken hun leefgebied door het jaar heen op verschillende manieren. Daarom is het nodig om een vleermuisonderzoek verspreid over het seizoen uit te voeren.

De vleermuisdetector is bij vleermuisonderzoek een onmisbaar apparaat. Met dit apparaat worden de ultrasone geluiden van vleermuizen hoorbaar gemaakt. Door verschillen in klank, ritme en andere kenmerken is het mogelijk de verschillende soorten te onderscheiden en de aard van gedrag te bepalen.

Er is steeds met twee detectors gewerkt, een Petterson D200 en een Petterson D240x. De D200 was daarbij afgesteld tussen de 20 en 25 kHz en de D240x tussen de 40 en 45 kHz. Op die manier kunnen alle vleermuissoorten, waarvan het voorkomen in Nederland bekend is, worden ontvangen. Met de Petterson D240x detector kunnen tijdens het veldwerk opname worden gemaakt die achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound. Vooral voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

In totaal zijn vier veldbezoeken uitgevoerd in de periode juni tot en met september 2014. In Tabel 2.1 is een overzicht gegeven van de verschillende veldbezoeken die aan het plangebied zijn gebracht. De waarnemingsomstandigheden zijn tevens vermeld.

Tabel 2.1. Overzicht tijdstip en omstandigheden veldbezoeken vleermuisonderzoek.

Datum	Tijd	Gemiddelde temperatuur	Wind	Bewolking
19-06-2014	03:30-05:30	13°C	windkracht 4	half bewolkt
15-07-2014	22:00-00:00	14°C	windkracht 2	half bewolkt
20-08-2014	23:00-01:00	14°C	windkracht 3	bewolkt
11-09-2014	05:00-07:00	13°C	windkracht 3	licht bewolkt

In juni is een nacht/ochtendbezoek uitgevoerd gericht op vleermuizen. In juli en augustus is een avond/nachtbezoek uitgevoerd. In september is een nacht/ochtendbezoek uitgevoerd.

In de periode 15 mei – 15 juli is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijven van vleermuizen. In de periode 15 augustus – 15 september heeft onderzoek plaatsgevonden naar paarverblijven en zwermplaatsen van vleermuizen. Tijdens de inventarisatie ten behoeve van paarverblijven en zwermplaatsen is aandacht besteed aan middernachtzwermeren bij potentiële winterverblijven. Het onderzoek naar vliegroutes en foerageerzones heeft gecombineerd met de overige inventarisaties plaatsgevonden.

Voorafgaand aan de bezoeken is bij daglicht op de locatie gezocht naar sporen die duiden op aanwezigheid van vleermuizen (vleermuiskeutels, meststrepen, afgebeten insectenvleugels en vetsporen).

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder de 12 graden zijn belemmerende factoren. Tijdens dergelijke weersomstandigheden is niet gewerkt.

Gedurende de veldbezoeken werd het onderzoeksgebied te voet doorkruist, zodanig dat een gebiedsdekkende inventarisatie werd verkregen.

3 Resultaten

3.1 Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen

In totaal zijn in het plangebied en omgeving de onderstaande twee soorten vleermuizen aangetroffen

- gewone dwergvleermuis;
- laatvlieger.

De waarnemingen van de soorten zijn in Figuur 3.1 weergegeven.

Zomer- en kraamverblijfplaatsen

De bomen en gebouwen in het plangebied worden niet door de waargenomen vleermuizen als verblijfplaats benut. Zomerverblijven en kraamverblijven zijn niet aanwezig. Tijdens het ochtendbezoek in juni zijn vanaf een half uur voor zonsopkomst geen vleermuizen meer in het plangebied waargenomen.

Paarterritoria/ zwermgedrag

Binnen het plangebied zijn geen paarverblijven of zwermplaatsen aangetroffen. Vanaf circa drie kwartier voor zonsopkomst zijn tijdens het ochtendbezoek in september geen vleermuizen meer waargenomen.

Winterverblijven

In het plangebied zijn geen winterverblijven aangetroffen. Door het ontbreken van middernacht-zwermen en de beperkte activiteit van vleermuizen gedurende het onderzoek naar paarverblijven en zwermplaatsen (in de periode van augustus en september) wordt de aanwezigheid van winterverblijven niet waarschijnlijk geacht.

Vliegroutes

Binnen het plangebied zijn geen vliegroutes waargenomen. Het is waarschijnlijk dat de groenstructuren rondom het plangebied als vliegroute tussen foerageerzones en verblijfplaatsen fungeren voor de hier waargenomen foeragerende vleermuizen. Dit betreft echter slechts enkele individuen van de gewone dwergvleermuis.

Foerageergebied

De groenstructuren in en rondom het plangebied worden benut door de gewone dwergvleermuis als foerageerzone. Daarnaast maakt de laatvlieger gebruik van de voetbalvelden als foerageerzone. Voor beide soorten betreft het waarnemingen van enkele exemplaren. De vleermuizen foerageren willekeurig en in beperkte mate in het gebied.

Figuur 3.1. Aangetroffen vleermuizen in het plangebied brede school te Oud Gastel.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies onderzoek

4.1.1 Vleermuizen

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied twee soorten vleermuizen waargenomen:

- Gewone dwergvleermuis;
- Laatvlieger.

In Tabel 4.1 is het belang van het plangebied voor de vleermuizen weergegeven. Hieruit is op te maken dat het plangebied van weinig belang is voor de aangetroffen vleermuissoorten. Onderstaand wordt hier een toelichting op gegeven.

Tabel 4.1. Overzicht aangetroffen soorten en belang plangebied.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Foerageerzone
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Beperkt
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Beperkt

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn in het plangebied niet aangetroffen. Bij de inspectie van het gebied bij daglicht zijn geen sporen (keutels, afgebeten insectenvleugels e.d.) gevonden die aan vleermuizen toegekend kunnen worden

4.2 Toetsing Flora- en faunawet

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

Binnen het plangebied zijn geen zomer-, winter- en kraamverblijven en paarverblijven van de gewone dwergvleermuis of laatvlieger aangetroffen. De bomen en gebouwen worden niet door de waargenomen vleermuizen als verblijfplaats benut. Bij de inspectie van het gebied bij daglicht zijn geen sporen (keutels, afgebeten insectenvleugels e.d.) gevonden die aan vleermuizen toegekend kunnen worden.

In het plangebied zijn ook geen vliegroutes waargenomen. Het is echter aannemelijk dat de groenstructuren rondom het plangebied als vliegroute tussen foerageerzones en verblijfplaatsen fungeren voor de hier waargenomen foeragerende vleermuizen. Dit betreft echter slechts enkele individuen van de gewone dwergvleermuis. Ondanks dat een deel van de meest zuidelijk gelegen bomenrij verwijderd wordt, blijft er in de omgeving voldoende foerageergebied aanwezig om de functie van de verblijfplaatsen van de vleermuizen (buiten het plangebied) te blijven garanderen. Daarnaast blijft het foerageergebied in het plangebied middels de overige aanwezige lijnvormige elementen in het plangebied bereikbaar.

De groenstructuren in en rondom het plangebied worden benut door een aantal gewone dwergvleermuizen als foerageerzone. Het aanwezige foerageergebied binnen het plangebied is van beperkt belang voor de gewone dwergvleermuis. Het wordt slechts door enkele exemplaren benut. De laatvlieger foerageert in beperkte aantallen op de sportvelden; deze hebben echter een beperkte functie voor de soort. De sportvelden blijven in de nieuwe situatie deels behouden. Daarnaast is er voor beide soorten in de omgeving voldoende alternatief aanwezig in de vorm van openbaar groen en

tuinen van nabijgelegen woningen. Daarnaast zullen er in de nieuwe situatie nieuwe groenvoorzieningen aanwezig zijn die voor de vleermuizen kunnen dienen als foerageergebied. De ontwikkeling in het plangebied heeft geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie van beide soorten.

Conclusie

In het plangebied zijn twee middels de Flora- en faunawet beschermde vleermuissoorten waargenomen: de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Het plangebied is van beperkt belang als foerageergebied voor deze soorten. De vleermuizen foerageren willekeurig en in beperkte mate in het gebied. Foerageergebied is beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Echter, het plangebied wordt niet intensief gebruikt als foerageergebied en in de omgeving is voldoende alternatief aanwezig.

Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen in de vorm van zomer- en kraamverblijven en paarverblijven aangetroffen in het plangebied. Het plangebied is voor geen van deze soorten van belang voor de instandhouding van de lokale populaties.

Door de voorgenomen herontwikkeling gaan geen vaste rust- en verblijfplaatsen of belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van de soort op populatieniveau, verloren. Voor bovengenoemde vleermuissoorten is dan ook geen ontheffing ex. art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk.

4.3 Aanbevelingen en aandachtspunten

Alhoewel geen verblijfplaatsen zijn aangetroffen binnen het plangebied maken vleermuizen wel gebruik van de omgeving in en nabij het plangebied. Om te voorkomen dat vleermuizen tijdens de werkzaamheden worden verstoord, wordt aangeraden om het aanbrengen van verlichting zoveel mogelijk te beperken (ook tijdens de bouw). Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn namelijk gevoelig voor lichtverstoring.

Indien gewenst zou tevens in het toekomstige ontwerp rekening gehouden kunnen worden met vleermuizen door verlichting te gebruiken die minder verstorend is voor vleermuizen. Lage armaturen met wit licht die naar beneden uitstralen vormen geen belemmering voor vleermuizen en zouden gebruikt kunnen worden.

Daarnaast zijn er speciaal voor renovatie of nieuwbouw onderhoudsvrije vleermuisenkokers in de handel die ingemetseld kunnen worden en zogenaamde vleermuiskwartieren die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren (zie onder andere Brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen' (Korsten *et al*, 2011)).

5 Bronnen

Korsten Erik, Herman Limpens, Herman Bouman, Jeroen Reinhold, 2011. Brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen'. Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad, december 2011.

Limpens, H., Twisk, P., Veenbaas, G., 2004. Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouw, Delft, en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem.

Limpens, H., Regeling, J., Koelman, R., 2009. Vleermuizen en planologie.

Antea Group, 2014. Natuurtoets Onderzoek voor de herontwikkeling en realisatie brede school te Oud Gastel.

Twisk, P., i.s.m. de Zoogdierverseniging, 2008. Handleiding Netwerk Noord-Brabant Vleermuizen en Steenmarters in Gebouwen.

Twisk, P., Limpens, H., 2006. Een thuis voor de vleermuis. Beschermingsplan voor de vleermuizen in Noord-Brabant. Uitgave Provincie Noord-Brabant.

Websites:

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

Bijlage I

Soortbeschrijvingen

Soortbeschrijvingen aangetroffen soorten

Vleermuizen
(Bron o.a. EZ)

Gewone Dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is een zeer kleine, roestbruine tot donkerbruine vleermuis met donkerbruine of zwarte oren, een romplengte van niet meer dan vijf cm en een gewicht van 3,5 tot 8 gram. De naar verhouding lange, smalle vleugels (spanwijdte 18 tot 24 cm) maken dat ze in de vlucht groter lijken dan ze zijn.

De gewone dwergvleermuis is een algemeen voorkomende soort die hoofdzakelijk verblijft in gebouwen (spouwmuren, dakbetimmering, onder daken, enz.). Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. Gewone dwergvleermuizen gebruiken de verblijfplaatsen binnen het netwerk van een kraamkolonie plaatstrouw, maar verhuizen daarbinnen vaak. Mannetjes bezetten in de bebouwde omgeving een territorium. Hier wordt vooral tussen eind augustus en begin oktober fanatiek gebaltst. Ergens binnen dit territorium wordt een paarplaats gezocht. De precieze locatie is moeilijk vast te stellen; het gaat dan om spleten en gaten in gebouwen, plekken die in de winter door kleine groepen ook als winterverblijf worden gebruikt. Overwinterende dieren verblijven vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter daklijsten en onder dakpannen, maar ook in spleten in muren van forten. Daarnaast gebruiken ze onderaardse kalkgroeven als winterslaapplaats. Ze kiezen meestal vorstvrije, wat warmere en droge plaatsen.

Laatvlieger

De laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) is een grote vleermuis met een lichaamslengte tot ongeveer acht cm, vrij brede vleugels met een spanwijdte tot 38 cm en een gewicht tot 34 gram. De oren zijn kort en driehoekig, gezicht en neus zijn donker tot zwart. Het dier oogt donker. De vacht is donkerbruin aan de basis tot roodbruin aan de haarpunten. De onderzijde is iets lichter en bruin tot geelbruin. In de vlucht zijn de brede vleugels en de stompe, gebogen staartvlieghuid met een of twee uitstekende staartwervels opvallende kenmerken.

De laatvlieger is een gebouwbewonende soort die overal in Nederland wordt aangetroffen, vooral in relatief open gebied. Het is een typische soort van het agrarische landschap en de rand van bebouwingskernen. In de buurt van de bebouwde kom wordt de laatvlieger vaak gezien jagend op insecten in het licht van straatlantaarns. Doorgaans vliegt de laatvlieger in de beschutting van bosranden, heggen en lanen op een hoogte tussen vijf en twintig meter boven (vochtige) graslanden, weilanden, langs kanalen en vaarten en in tuinen en parken met vijvers. Bij windstil weer kunnen laatvliegers ook boven open water jagen. Verblijfplaatsen van de (kraam)groepen zijn vooral bekend in en op gebouwen: in spouwmuren, achter betimmeringen en daklijsten, onder pannen, op zolders. In de paartijd (september/oktober) worden regelmatig kleine groepjes aangetroffen op locaties

waar ze in de zomer niet zaten. Ze bewonen een netwerk van verschillende huizen tot op hooguit enkele honderden meters uit elkaar.

Ze verhuizen soms wel binnen het netwerk, maar zijn in principe erg plaatstrouw. Soms wordt een en hetzelfde huis jaar na jaar als zomer- en winterverblijf gebruikt. De jachtgebieden liggen doorgaans in een straal van één tot vijf kilometer rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar bij gunstige weersomstandigheden worden grotere afstanden door open gebied gevlogen.

Bijlage II

Toetsingskader Flora- en faunawet

Toetsingskader Flora- en faunawet

Inleiding

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2). Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet staan een aantal verbodsbepalingen om beschermde soorten specifiek te beschermen. Deze verbodsbepalingen zijn opgenomen in artikel 8 tot en met 18, waarbij artikel 8 tot en met 12 direct betrekking hebben op de bescherming van (standplaatsen van) planten en (leefgebieden van) diersoorten. Hieronder zijn beknopt de verbodsbepalingen op een rij gezet:

Artikel 8)	het is verboden beschermde planten te plukken, te snijden, te vernielen of op een andere manier te verwijderen;
Artikel 9)	het is verboden om beschermde dieren te verwonden, doden of te vangen;
Artikel 10)	het is verboden om beschermde dieren opzettelijk te verontrusten;
Artikel 11)	het is verboden om nesten, voortplantings- of andere vaste verblijfplaatsen van dieren te verstoren of aan te tasten;
Artikel 12)	het is verboden om eieren van beschermde dieren te rapen, beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling of ontheffing verbodsbepalingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EZ (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht.

Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan RVO door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan.

Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekend dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EZ door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Procedure ontheffingsaanvraag

Tabel 2-soorten

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt en geen ontheffing nodig is. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Tabel 3-soorten

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij RVO voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen (zie 2.4.4). Dat zelfde geldt voor vogelsoorten (zie 2.4.5).

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij RVO van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen.

RVO zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) (bij een aanvraag onder de Omgevingsvergunning) of een 'positieve afwijzing' (bij een regulier ingediende aanvraag) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij RVO bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EZ geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

- het Ministerie van EZ geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
- de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.